

Strategische koers SWOA 2011-2015

Inleiding

SWOA heeft haar beleidsplan "Meedoen in de wijk en de maatschappij" 2007-2011 in 2010 geëvalueerd. De conclusie is dat SWOA zich conform het beleidsplan heeft ontwikkeld. In het beleidsplan waren zowel strategische onderwerpen opgenomen als meer concreet te ontwikkelen zaken.

In 2010 is SWOA gaan werken met een andere cyclus voor de bedrijfsvoering. Aan de hand van de PKKK methode¹. Kort gezegd: aan de hand van de jaarlijkse strategie en kaderbrief van de directeur-bestuurder werken de managers hun eigen jaarplannen voor het nieuwe kalenderjaar uit. Deze vormen vervolgens na bespreking in het managementteam en besluitvorming de basis voor de jaarlijkse begroting. De managers geven sturing aan het realiseren van hun plannen en verantwoorden de voortgang. Met deze nieuwe cyclus wordt de strategie jaarlijks beoordeeld op actualiteit. Daardoor ontstaat een dynamischer proces dat beter aansluit bij de eisen van deze tijd. Flexibiliteit en innovatie zijn nu belangrijkere factoren dan in het verleden. SWOA wil groeien van een meer beheersmatige organisatie naar een organisatie gericht op ontwikkeling.

Dit betekent dat SWOA geen nieuw beleidsplan opstelt in de traditie zoals die bestond. SWOA werkt vanaf 2011 met een document waarin de strategische koers voor de komende jaren is opgenomen. U leest nu de "Strategische koers 2011-2015".

De bijlage bevat de relevante Arnhemse gegevens, prognoses en de trends.

Statuten SWOA

Als doel van SWOA is in de statuten opgenomen dat SWOA diensten levert en activiteiten ontplooit opdat ouderen in Arnhem zelfstandig kunnen blijven functioneren. Datgene dat bijdraagt aan instandhouding en verbetering van hun niveau van functioneren. Alles wat hiermee rechtstreeks of zijdelings verband houdt. Ook diensten en activiteiten voor andere groepen kunnen worden ontwikkeld.

Missie SWOA

- richt zich op het zo lang mogelijk zelfstandig functioneren van Arnhemse ouderen
- is partner, mensen houden de regie in eigen hand
- stimuleert mensen om actief aan de samenleving deel te nemen
- ondersteunt mensen bij het in stand houden, herstellen of vergroten van hun sociaal netwerk

Identiteit van SWOA

SWOA is een professionele organisatie met vrijwillige medewerkers en medewerkers in betaalde dienst. We zijn activerend naar mensen en in ons netwerk. Dit netwerk van vrijwilligersorganisaties en professionele organisaties weet ons ook te vinden. SWOA wil als koploper flexibel kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

Invulling identiteit/Kerntaken van SWOA

- Maatschappelijke activering
Van iedereen wordt verwacht dat hij meedoet in de maatschappij. Dat kan via betaald werk, vrijwilligerswerk en op vele andere manieren bijvoorbeeld door in je eigen wijk actief te zijn. Maatschappelijke participatie bevordert de zelfredzaamheid en biedt zingeving voor mensen. De maatschappij heeft dit "menselijk kapitaal" ook nodig. "Genieten van het ouder worden" wijzigt in actief blijven. SWOA stimuleert mensen tot participatie.

¹ PKKK: Productie, Kosten, Kwaliteit van dienstverlening, Kwaliteit van arbeid

- **Sociale preventie**
Preventie is gericht op het voorkomen van problemen door versterking van de competentie om de regie over het eigen leven te blijven voeren. Preventie kan bijvoorbeeld bestaan uit hulp bij de verwerking van verlieservaringen, het opbouwen van een sociaal netwerk, het aanbieden van zingevende activiteiten en het aanleren van vaardigheden die verlies van autonomie en zelfredzaamheid voorkomen.
- **Persoonsgerichte begeleiding en dienstverlening**
Signalen met betrekking tot problemen en vragen op lichamelijk, psychisch en sociaal terrein worden omgezet in concrete hulp. Deze hulp is gericht op het zo lang mogelijk zelfstandig functioneren en op herstel of handhaven van een zo hoog mogelijk competentieniveau. SWOA werkt vanuit de levensloopvisie waarin de balans op de vijf levensdomeinen en de leefomgeving centraal staat. Deze domeinen zijn: lichaam en geest, sociale relaties, materiële zekerheid, arbeid en presteren en waarden en inspiratie. SWOA biedt maatwerk waarin de omvang en intensiteit van de hulp varieert naar behoefte van de klant.

Ambities

- SWOA wil kwetsbare inwoners² blijven ondersteunen. Onze dienstverlening past zich aan de vraag van de klant aan en is altijd gericht op behoud of herstel van de regie over het eigen leven. Wij zien de afgelopen jaren een groei van deze groep en zwaardere problematiek. Oorzaken zijn de afbouw van allerlei (AWBZ) voorzieningen, het langer thuis blijven wonen en de opbouw en kenmerken van de Arnhemse bevolking.
- SWOA wil de “nieuwe ouderen”, de babyboomers beter bereiken. Innovatie van producten en nieuwe concepten kunnen met hen worden ontwikkeld. Daarmee kunnen participatie, zingeving en zelfredzaamheid in stand blijven of worden vergroot.
- SWOA wil de informele zorg en ondersteuning aan mantelzorgers verder ontwikkelen. SWOA ziet een toenemende vraag naar haar diverse “maatjes producten”. Vrijwilligers bieden hierin ondersteuning aan diverse klantgroepen. Ook in onze overige dienstverlening zien we de positieve effecten van de ondersteuning aan mantelzorgers. Vanwege de grote effecten voor de klant, de mantelzorger en de vrijwilliger willen we deze dienstverlening innoveren en uitbreiden.
- SWOA wil de kwaliteit van haar dienstverlening blijven verbeteren. De kwaliteitssystemen zijn hierin van belang, maar ook de investering in de ontwikkeling van haar medewerkers.

Strategische keuzes

- Voor de kwetsbare inwoners onderscheiden we ons door:
 - te werken op het snijvlak van zorg (AWBZ) en welzijn (WMO)
 - onze inzet van vrijwilligers en beroepskrachten.
 Wij koppelen een collectieve voorziening als ontmoeting aan individuele dienstverlening. Daarmee werken wij sterk drempelverlagend. Het vergroten van zelfredzaamheid en participatie blijft voorop staan. Deze groep vraagt een intensieve ondersteuning. Door in de hulpverlening de keten van vrijwillige inzet tot beroepskrachten verder te ontwikkelen wordt het nog beter mogelijk de zwaarte van de gevraagde ondersteuning te koppelen aan de inzet vanuit SWOA.

² Kwetsbare inwoners zijn door de Vereniging Nederlandse Gemeenten onderscheiden in :

- inwoners met een laag inkomen en lage opleiding
- alleenstaande ouderen (75+)
- ouderen op hoge leeftijd (80+)
- allochtone ouderen
- dementerende ouderen en hun omgeving
- chronisch zieken en gehandicapten
- inwoners met chronische psychiatrische problemen

- De babyboomers zijn kansrijk voor de maatschappij. SWOA ontwikkelt haar dienstverlening aan deze groep onder andere labels. Zilveren Kracht wordt verder uitgebouwd tot een breder label waarin de babyboomers ook vooral zelf een grote rol spelen. Inzet van de nieuwe media is hierbij belangrijk. De babyboomers vormen een belangrijke groep die groeit en mogelijk ook voor de kwetsbare inwoners een belangrijke rol kan vervullen.
- SWOA was in het verleden al vaak de verbindende organisatie tussen formele en informele zorg. Tussen professionele organisaties en vrijwilligersorganisaties. Onze ervaring hierin en het overnemen van Vriendendienst OP STAP maakt het mogelijk nieuwe vormen van dienstverlening te ontwikkelen en onze positie te versterken. Ook hier worden de nieuwe media belangrijker.
- SWOA wil flexibeler samenwerken met andere organisaties. Onder de masterplannen wonen, welzijn en zorg in Arnhem richtten we onze samenwerking vooral op zorgpartijen. De huidige en toekomstige ontwikkelingen vragen om netwerksamenwerking in de Arnhemse wijken en daarnaast samenwerking op projecten of bijzondere onderwerpen. De uitkomsten van het onderzoek onder relaties en opdrachtgevers worden benut om hieraan verdere uitwerking te geven.
- In het wijkgericht en outreachend werken is het minder belangrijk eigen, vaste locaties te hebben. SWOA wil in verbinding met andere organisaties die in wijken actief zijn beschikbare locaties benutten. Dat kan variëren van kleinschalige ruimtes tot MFC's. Uitgangspunt blijft dat de klant zich welkom en verbonden voelt met de locatie. De diversiteit, die al eerder is ingezet door het verminderen van grootschaligere uniforme activiteiten en groepen wordt dus nog groter. Dit vraagt van SWOA medewerkers een bredere inzet en minder specialisatie.
- SWOA werkt vooral in Arnhem en voor een aantal onderdelen in een bredere regio. SWOA onderzoekt of onze expertise en dienstverlening die nu alleen in Arnhem wordt geleverd ook buiten Arnhem te leveren is. Hierbij wordt ook onderzocht of er al dan niet in samenwerking met andere organisaties door een andere tariefstelling nieuwe inkomsten kunnen worden gegenereerd.

A.Huisman
2 december 2010

Bijlage

Arnhemse gegevens / prognose³

	2010	2015	2020	2025
55 - 65	16.695	17.103	18.085	19.178
65 - 75	9.869	11.818	13.394	13.898
75 - 85	6.087	5.951	6.311	7.587
> 85	2.353	2.207	2.050	2.102
Totaal	35.004	37.079	39.840	42.765

Aandeel 65+ van de Arnhemse bevolking groeit geleidelijk van 12,4% in 2010 naar 15,1% in 2025; landelijk groeit het % van 15,3 naar 21,7%, grote steden groeit van 13,8% naar 19,4%⁴.

- zelfstandig wonen: 65+: 93% (5% in verzorgingshuis, 2% in verpleeghuis)
85+: 75% (20% in verzorgingshuis, 5% in verpleeghuis): vaker alleenstaand
- allochtone ouderen: 65+: 1028; 55-65: 1494 deze groep woont vrijwel altijd zelfstandig
- éénpersoons huishoudens: 47% (landelijk 35%, grote steden 44%). Deze groep is voornamelijk groen of grijs
- werkloosheid: 7,7% (landelijk 4,6%, grote steden 6,0%)
- WWB uitkering: 4,8% (landelijk 2,5%, grote steden 4,0%)
- arbeidsongeschiktheid: 7,3% (landelijk 6,6% grote steden 6,7%)
- 13% van de huishoudens leeft op of onder het sociale minimum. 48% van hen woont in de Krachtwijken. Van deze groep is onbekend hoe de leeftijdsopbouw is. Deze gegevens en de sociaal economische positie die Arnhem inneemt tussen andere grote steden geven aan dat niet te verwachten is dat de groep kwetsbare inwoners aanzienlijk zal afnemen in de komende jaren.

Trends

- Het aantal ouderen neemt geleidelijk toe. Grotere diversiteit in leefstijlen gaat zich manifesteren. SWOA krijgt te maken met “nieuwe ouderen” (jonge senioren) die gericht zijn op zelfontplooiing, individualistisch zijn ingesteld, projectmatig verkiezen boven lidmaatschap en geïnstitutionaliseerde zorg en dienstverlening niet willen. Zij voelen zich niet oud: er is sprake van ontgrijzing. Deze groep is meestal niet bekend bij of met SWOA. Zij hebben ook geen directe binding met welzijn ouderen. De nieuwe oudere is niet oud, maar een actieve, vitale burger.
- De groep “oude ouderen” blijft bestaan, mensen die al in beeld zijn, of mensen die in beeld komen vanuit hun kwetsbare positie in de maatschappij. Deze mensen doen vanuit hun beperkingen in zelfregie een beroep op SWOA op terrein van ondersteuning, ontmoeting en praktische hulp. De samenleving stelt hogere eisen aan burgers en wordt complexer door nieuwe technologie. Kwetsbare burgers vallen hierdoor eerder buiten de boot.
- De WMO veroorzaakt een toenemende druk op organisaties, vrijwilligers en mantelzorgers. De tweede fase van de WMO wil de aandacht verplaatsen van zorgvoorzieningen naar daadwerkelijke participatie van ook kwetsbare burgers. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) is gestart met het project De Kanteling. De Kanteling is de nadere uitwerking van het compensatiebeginsel uit de WMO. Doel van De Kanteling is om af te stappen van het automatisme waarbij burgers bepaalde individuele voorzieningen (voormalige WVG) op indicatie krijgen. Het limitatieve voorzieningenlijstje is niet meer leidend voor een oplossing. Compensatie moet gericht zijn op zelfredzaamheid en participatie. Na een goed gesprek ‘aan de keukentafel’ moet maatwerk geleverd worden. Bij maatwerk moet gedacht worden aan individuele oplossingen en voorzieningen, maar meer nog aan collectieve

³ Statistisch jaarboek 2009, gemeente Arnhem

⁴ Stadsmonitor Arnhem 2010, CBS

arrangementen waarmee kwetsbare burgers nog meer en beter (en goedkoper) geholpen worden. Gemeenten hebben een resultaatverplichting voor iedere burger zodat die kan wonen in een schoon, leefbaar en geschikt huis; kan beschikken over goederen voor primaire levensbehoeften waaronder kleding; thuis kan zorgen voor de kinderen; zich kan verplaatsen in, om en nabij het huis, maar ook lokaal per vervoermiddel en contacten kan hebben met medemensen en deel kan nemen aan recreatieve, maatschappelijke of religieuze activiteiten.

- Vernieuwend welzijn/ Welzijn nieuwe stijl
De gemeente Arnhem heeft in 2008 besloten mee te doen aan het VWS project vernieuwend welzijn, deelnemers ook de door de gemeente gefinancierde welzijnsorganisaties (waaronder SWOA). Dit is een moeizaam verlopen project waarin de bedoeling was de burgerparticipatie te vergroten en de (zakelijke) verhouding tussen de gemeente en de organisaties te verbeteren. Juni 2010 heeft de gemeente besloten hiermee tussentijds te stoppen omdat prioriteiten anders liggen. In het nu lopende Welzijn nieuwe stijl wordt door VWS, koepelorganisaties en maatschappelijke organisaties gewerkt aan een andere manier van invullen van welzijnstaken. Inhoudelijk sluit dit erg aan bij het project De Kanteling. De lokale samenleving is meer verbonden en de burgers doen meer mee. De opdrachtgevers/opdrachtnemersrelatie tussen gemeente en uitvoerende organisaties moet zakelijker en meer resultaatgericht worden. In oktober 2010 is door de gemeente in afstemming met SWOA en Rijnstad een projectaanvraag ingediend bij VWS gericht op ondersteuning van de drie partijen bij een zakelijkere opdrachtgever-opdrachtnemer relatie, resultaatmetingen en welke competenties ambtenaren en medewerkers hiervoor nader moeten ontwikkelen. De aanvraag is gehonoreerd (projectperiode nov. 2010- 2013).
- Bezuinigingen worden door alle overheden vastgesteld en voorbereid. Vanuit de rijksoverheid op basis van de AWBZ, WMO ea. Het regeerakkoord en gedoogakkoord benoemen verdere overheveling van taken vanuit AWBZ naar WMO zonder dat aandacht wordt besteed aan het belang van preventie in de zin van eigen kracht versterken; daarmee is dit vooral een bezuinigingsmaatregel. De provincie Gelderland heeft in de zomer 2010 een omvangrijke bezuiniging op sociale voorzieningen vastgesteld. De gemeente Arnhem staat voor een bezuiniging van € 25 miljoen waarin zorg en welzijn zeker worden meegenomen. Discussie over rendement versus kosten wordt blijvend gevoerd. Gemeenten zullen zich in toenemende mate gaan bezinnen op hun taken en werkzaamheden en waar mogelijk activiteiten afstoten⁵.
- Minder ouderen maken nu gebruik van intramurale voorzieningen (er is leegstand in verzorgingshuizen). Oorzaken: inkrimping AWBZ, andere (woon)behoeften van ouderen (minder institutie gewenst door hen). Er is geen toename van klanten bij SWOA. Oorzaken: meer keuzemogelijkheden (meer commerciële aanbieders, vooral op de gemakdiensten) en gewenste maatwerkoplossing door de klant (imago SWOA).

Specifieke huisvesting voor ouderen wordt minder door ouderen gewenst. De keuze is vaker om in de eigen (grote) woning te willen blijven wonen en in de eigen woonomgeving.

⁵ Sterkere steden en evenwichtige overheidsfinanciering, een discussiebijdrage uit de kring van gemeentesecretarissen van de 100.000+ steden (2010); overwegingen bij de bezuinigingsdiscussie Arnhem (oktober 2010)